

Korcentrikus körök Kiss Judit Ágnes:
Koncentrikus korok,
Európa Kiadó, 2012.

Kiss Judit Ágnes kötete koncentrált dekoncentráció: dallamok és dallamtalan kopogások, halálsuttogások és életlehelletek játékos szürkületét-sötétülését rajzolgatja bővülő-szűkülő körökben, korunk szellemét is megidézve, háttérként fölfestve.

Az anyakép nagyon erőteljesen, ijesztően jelenlévő alakja által a halál mítoszát a tragédia lankás tájaira festi. (A témában előzményként a kortárs Tatár Sándor *Requiemje* is feltűnhet előttünk.) Az első ciklusok jellemzője a felfénylő szavak mellett az anyaság-anyagság abszolutizálása: „Anyám a halált megszüli”, avagy verszárásként: „hazajön úgyis”. A gondolatok legtöbbször túlbujánzanak (akár a rák) a dallamon, ami olykor zavaró is lehetne, ha nem akadnánk egyre-egyre felcsillanó sziporkákra a korábbi kötetekhez híven: „Érintésedet, mint szájpaddás a nyelvét, / jól ismerem, (...)” (*Se megírni, sem elhallgatni*); „rejtsd el magad a frissen sült kenyérben” (*titok*) „(...) de éjszaka az álom / valamit mindig korrigál a valóságon” (*Az utolsó rap*).

Kiss Judit Ágnes egyik legfeltűnőbb vonása a leplezetlen szókimondás, mely olykor már merényletként hat az olvasó ellen. A vonást ritka költői őszintesége finomítja és teszi elviselhetővé, gyakori talányossága (*Iker-sirató*) pedig izgalmassá igazítja-torzítja a néha túlságosan simán elénk terülő képeket. Egyes jól hangzó-rítmizáló sorok sokszor kemény, reménytelenségbe csapó-csapongó, meggondolatlanúságot sugalló odavetettséget mutatnak („ne hidd azt, hogy könnyű lenni / talán rosszabb, mint a semmi” – *Iker-sirató*). A kötetben sajátos módon keveredik modernség és mítosz, balladai hangvétel egyfajta tragikus játékosággal (*Anyáék ágya, Anyabanya*).

A magzatkori perspektíva mintegy alfa-pontja a könyvnek, egy ciklust egyébként külön is fémjelez (*Magzatkor*), eredetisége ebben a látásmódban villan föl leginkább, olykor morbidan fájdalmas felhanggal tűzdelve („*Mint egy újszülött*”). Az egyik legszebb kép is innen való, megint csak az *Iker-sirató* című (számokkal tagolt, hosszabb lélegzetvételű) versből: „lenni gyenge, sérülékeny, / táncoló porszem a szélben”.

Nagy elődök reminiszenciái, parafrázisai szintén úti-kövekként tünedeznek föl a sorok mentén, így József Attila („koldussá lettem (...)”, „óvod magad, mint fényüket a termék”) Dante sokat idézett sorával, valamint több helyen Pilinszky („de hogy hazajutok, már

nem hiszem” „(...) sűrű semmiben”, „belenyugszom az ismeretlen rendbe”).

A köd mintegy közép-pont, a magzati köldök-zsinór köd-középpontja, test és lélek metszetén a szürke szín, mert test és lélek állandó dualizmusa és csatája a csömör kátyúival újra és újra felmerül itt. Szép, lágyan kirajzolt, érzéketes képekben: „Mert éreztem nyál mézét, könnyek sóját, / a harmat nedvét pucér talpamon” (*Ragasztott szonettkoszorú*); sötét konklúziójú a test szonettsora is: „s ha van lélek, ez lesz, amit legyőz” (uo).

A fájdalom szintén gyújtópont: szerelem, gyász és honvágy hármassága uralkodik. Az elsőből remekek hajlanak ki, így az ügyvéd-arckép fájdalmasan ironikus telitalálata: „cipője fényesre pucolva, / tükörfényesre, mint a lelke (...) És csak ilyenkor, este lát-szik, / ahogy a hiábavalóság / hajtja egész a meghalásig”. A szerepjátékok szintén jól állnak Kiss Judit Ágnesnek: vérbeli színész lesz a költői énből, aki olykor saját magát is „kijátssza” (*Önarckép, Tengerész*). Míg a *Húsvét* című versben az ember mint Isten képmása jelenik meg teljes ragyogásában egy szempárban, a modern kori tömegmasszában.

A honvágy spleenesen felsejlő, Drezdát megéneklő dalai szépen illeszkednek egymáshoz, és föllehetjük bennük többek között a jelen magyar sors sokunk által már tapasztalt nagyon is aktuális cseléd-pozícióját. A fönt fölvezetett hármastól a szerelem kerül ki győztesen – mintegy „utoljára”. Mindemellett merész, ahogyan a halálmotívum háttért képez a kötet egészében.

Kérdés marad – noha a kötetben nem kérdőjelben szerepel –, hogy mit is jelent az ürességet más számlájára írni? Meddig merészkedhetünk bele a csömör unalmába, s mennyit engedünk meg a testnek, hogy fölfaljon a lélekből? De a lényeg, hogy ha a félelemtől megszabadulunk, akkor (koncentrikus) körök nélkül, bármely korban, bármely időben lélekből az ég felé szállhatunk, ahogy a kötet utolsó soraival szintúgy, minden pátosz nélkül, inkább pontosan: „A rend lassan kirajzolódik / a hangyák és a madarak / vonulásából, a márványba / kövült hajdani csigaházak / rajzolatából. A sok kis darab / mögül felsejlik valami egész, / és tollainkról, mint a víz, pereg / le apró gyöngyökben a rettegés.”

Turai Laura